

Reco. by Government of Maharashtra

Satya Sharda Public Library, Parbhani

One Day National Level Workshop on

Best Practices of Public Libraries & Librarians

Editor-in-Chief

Dr. Rameshwar Pawar

Librarian, Shre Gurubuddhi Swami College,
Purna (JN), Dist. Parbhani

Editorial Board Member

Dr. Dharmaraj Kalyanrao Veer

University Librarian,
Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad

Dr. Santosh Dnyanobaro Kadam

Librarian
Degloor College, Degloor, Dist. Nanded

15 March 2018

ISBN No. : 978-81-921271-7-0

सार्वजनिक ग्रंथालय आणि ग्रंथालयीन कर्मचाऱ्यांच्या उत्कृष्ट सेवा/१

**Co-ordinator
IQAC**

Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya
Purna (Jn) Dist. Parbhani - 431511 (M.S.)

PRINCIPAL

Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya
Purna (Jn.) Dist. Parbhani

डॉ. रंगनाथन जयंती निमित्त
तज्ञ मार्गदर्शक डॉ. सुभाष चव्हाण
यांचा सत्कार करतांना
डॉ. रामेश्वर प्रवार

यशारदा ग्रंथालयात मराठवाडा
भाग ग्रंथालय संघाच्या बैठकीत
दिर्शन करतांना विभागाचे
यक्ष व. ग. सूर्यवंशी, गंगाधर पटणे

ISBN No. : 978-81-921271-7-0

- सार्वजनिक ग्रंथालय आणि ग्रंथालयीन कर्मचाऱ्यांच्या उत्कृष्ट सेवा
- संपादक
प्रा.डॉ.रामेश्वर सूर्यभानजी पवार
एम.एल.सायन्स, एम.कॉम., एम.फील, पी.एच.डी.
ग्रंथपाल, श्री गुरुबुद्धी स्वामी महाविद्यालय, पुर्णा
- आवृत्ती : २०१८
- किंमत : १००/-
- सर्वाधिकार संपादक व प्रकाशकाकडे
- © प्रकाशक :
सत्यशारदा सार्वजनिक वाचनालय,
मातोश्री नगर, परभणी
- मुद्रक :
अक्षदा सर्व्हीसेस,
रामकृष्ण नगर, परभणी
- मुख व मलपृष्ठ संगणकीय रेखांकन
अनिल गरड

सदरील ग्रंथातील लिखानाशी, संपादक व संपादक मंडळ, प्रकाशक सहमत असेलच असे नाही.

सार्वजनिक ग्रंथालय आणि ग्रंथालयीन कर्मचाऱ्यांच्या उत्कृष्ट सेवा/२

Co-ordinator
IQAC

Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya
Purna (Jn) Dist. Parbhani - 431511 (M.S.)

PRINCIPAL

Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya
Purna (Jn.) Dist. Parbhani

सार्वजनिक ग्रंथालय कर्मचाऱ्यांच्या उत्कृष्ट सेवा

प्रा.डॉ. रामेश्वर सूर्यभानजी पवार

ग्रंथपाल,

श्री गुरुबुद्धीस्वामी महाविद्यालय पूर्णा (जं.) जि.परभणी

सार्वजनिक ग्रंथालयाची व्याख्या :

युनेस्कोच्या 1972 च्या जाहीरनाम्यानुसार सार्वजनिक ग्रंथालयाची व्याख्या खालीलप्रमाणे करण्यात आली आहे.

- 1) ग्रंथालय स्पष्टपणे कायदानुसार स्थापन झालेली आहे.
- 2) ग्रंथालयाचा खर्च पूर्णपणे सार्वजनिक निधीतून केला जातो.
- 3) कोणत्याही ग्रंथालय सेवांसाठी सभासदांकडून फीस घेतली जात नाही.
- 4) ग्रंथालय सर्व जाती, वंश, रंग, धर्म, वय, लिंग, राष्ट्रीयत्व, भाषा, दर्जा किंवा शैक्षणिक पात्रता असणाऱ्या लोकांसाठी मुक्त आणि समान वापरासाठी खुले राहिल. महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालय कायदानुसार सार्वजनिक ग्रंथालयाची व्याख्या खालीलप्रमाणे आहे.

सार्वजनिक ग्रंथालय म्हणजे (अ) जनतेच्या उपयोगासाठी राज्य सरकारने स्थापन केलेले ग्रंथालय (ब) सार्वजनिक निधी मधून अनुदान देण्याच्या उद्देशाने ग्रंथालय संचालक हे मुख्य असतील असे ग्रंथालय (क) या कायद्याचा उद्देश सफल होण्यासाठी राज्यसरकारने सरकारी अधिकृत पत्राद्वारे सार्वजनिक ग्रंथालय म्हणून मान्यता दिलेले कोणतेही ग्रंथालय (आयएलए प्रोसीडींग 1995)

भारतातील ग्रंथालय चळवळ - एक निरीक्षण :

भारतात सार्वजनिक ग्रंथालय कायद्याच्या स्थापने संबंधी कांही महत्वाच्या घटना खालील प्रमाणे आहेत. डी.आर. काळीया यांच्या मते 'सिक्रीम राज्य सोडून ईतर सर्व राज्यात केंद्रीय ग्रंथालये आहेत.' एकूण 8 केंद्रशासीत प्रदेशांपैकी दमण आणि दिव सोडून ईतर सर्व ठिकाणी केंद्रीय ग्रंथालये आहेत. एकूण 441 जिल्ह्यांपैकी 362 जिल्ह्यात जिल्हा मध्यवर्ती ग्रंथालये आहेत, हे प्रमाण 82% आहे. सर्व 3366 शहरे आणि गावात ग्रंथालये आहेत. एकूण 5,57,137 खेड्यांपैकी 49757 खेड्यात ग्रंथालये आहेत, हे प्रमाण 9% आहे. एकंदरीत देशात 54845 सार्वजनिक ग्रंथालये आहेत. भारतात सर्वात जास्त ग्रंथालये मध्य प्रदेशात

सार्वजनिक ग्रंथालय आणि ग्रंथालयीन कर्मचाऱ्यांच्या उत्कृष्ट सेवा/११

PRINCIPAL

Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya
Parbhani (Jn.) Dist. Parbhani

Coordinator
IQAC

Shri Guru Buddhiswami Mahavidyalaya
Parbhani, Dist. Parbhani - 431511 (M.S.)